

پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان بر اساس فرآیندهای ارتباطی خانواده و روان‌بندهای ناسازگار اولیه مادران

مژگان باقری^۱، قدرت باقری^{۲*}، سید فیض‌اله افرازی‌زاده^۳، سید مسعود درخشانیان^۴

۱- دانشجوی کارشناسی، گروه روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

gh.bagheri95@gmail.com

۲- استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان یاسوج، کهگیلویه و بویر احمد، ایران. (نویسنده مسئول)

2018bagheri@gmail.com

۳- گروه روانشناسی؛ واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی یاسوج، کهگیلویه و بویر احمد، ایران.

s.f.afrazi@gmail.com

۴- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد یاسوج، کهگیلویه و بویر احمد، ایران.

masoud@gmail.com

تاریخ پذیرش: [۱۴۰۴/۷/۲۴]

تاریخ دریافت: [۱۴۰۴/۵/۱۴]

چکیده

این پژوهش با هدف پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان بر اساس همدلی، فرآیندهای ارتباطی خانواده و روان‌بندهای ناسازگار اولیه مادران انجام گرفت. طرح پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه کودکان مقطع ابتدایی شهرستان یاسوج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به همراه مادران آن‌ها تشکیل دادند. از بین جامعه آماری ۳۶۱ نفر به صورت نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های الگوهای ارتباطی فیتزپاتریک و ریچی (۱۹۹۴)، طرح‌واره‌های ناسازگار یانگ (YSQ) و مشکلات رفتاری کودک آخنباخ (CBCL) استفاده شد. بعد از جمع‌آوری و استخراج داده‌ها، نمرات شرکت‌کنندگان با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه و به وسیله نرم‌افزار آماری SPSS-24 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین خرده مقیاس هم‌نوایی با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده همبستگی مثبت معنادار و بین خرده مقیاس گفت‌وگوشنود با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده همبستگی منفی معنادار برقرار است. همچنین بین مؤلفه‌های روان‌بندهای ناسازگار اولیه (طرح‌واره حوزه طرد و بریدگی، طرح‌واره حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، طرح‌واره حوزه محدودیت مختل، طرح‌واره حوزه دیگر جهت‌مندی و طرح‌واره حوطه گوش به زنگی بیش از حد) با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده همبستگی مثبت معناداری وجود دارد. نتایج نشان داد که مؤلفه هم‌نوایی و خرده مقیاس‌های روان‌بندهای ناسازگار اولیه قادر به پیش‌بینی مثبت مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده در کودکان می‌باشند. این یافته‌ها می‌توانند در سبب‌شناسی مشکلات رفتاری و نیز راهبردهای پیشگیرانه به کار روند.

واژگان کلیدی: مشکلات رفتاری، فرآیندهای ارتباطی خانواده، روان‌بندهای ناسازگار اولیه.

۱- مقدمه

مشکلات رفتاری از جمله مشکلاتی است که در دوران کودکی و نوجوانی با پیامدهای منفی تحصیلی، اجتماعی، رفتاری و سلامتی همراه است و خانواده و جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Kessler, Tatchiu, Demler & Walters, 2020). خانواده یکی از مؤثرترین عامل در رشد و تحول شناختی فرزند است بسیاری از مشکلات رفتاری دانش آموزان از خانواده‌های آن‌ها نشأت می‌گیرد (Nigg & Hinshaw, 2022). مشکلات رفتاری به شرایطی گفته می‌شود که پاسخ‌های هیجانی و رفتاری فرد در مدرسه با هنجارهای سنی، فرهنگی و قومی در تناقض باشد و بر عملکرد تحصیلی فرد، مراقبت از خود، روابط اجتماعی و سازگاری فردی نیز تأثیر منفی بگذارد. این مشکلات باید دست‌کم در دو موقعیت متفاوت بروز کنند. شناخت مسائل و مشکلات رفتاری آنان یکی از مباحث توجه برانگیز روان‌شناسان در دهه‌های اخیر است. آن‌ها معتقدند هیچ رفتاری بدون علت و مقدمه بروز نمی‌کند بلکه معلول چندین عامل زمینه‌ساز است که مهم‌ترین آن محیط زندگی نامساعد خانواده است. تجربه‌ای که فرد در اوایل زندگی و در خانه با خانواده‌اش و به‌طور کلی والدین خود دارد، به‌عنوان عوامل مهم و تعیین‌کننده فرایند تنظیم و سازش یافتگی شخصی در طی دوران بلوغ و زندگی آینده وی هستند (ترک، دوریزه، دهشیری و خسروی، ۱۴۰۰).

طبقه‌بندی‌های مختلفی برای مشکلات رفتاری ارائه شده‌اند، اما یکی از رایج‌ترین و مهم‌ترین آن‌ها، تقسیم این مشکلات به دو دسته‌ی درونی‌سازی و برونی‌سازی است (Damas & Laughlin, 2021). مشکلات رفتار درونی‌سازی به مشکلات و اختلالاتی گفته می‌شود که بر خود فرد متمرکز بوده و با هیجانات منفی مشخص می‌شوند و در برگیرنده مشکلاتی نظیر گوشه‌گیری، اضطراب، افسردگی و شکایات جسمانی است، درحالی‌که مشکلات رفتار برونی‌سازی، به‌صورت تعارض با دیگران و هنجارهای اجتماعی توصیف می‌شود و رفتارهای قانون‌شکنی و رفتار پرخاشگرانه را شامل می‌شود. اغلب کودکان و نوجوانان با اختلالات رفتاری، احساساتی منفی داشته و با دیگران بدر رفتاری می‌کنند. علاوه بر این، انزوای اجتماعی این قشر باعث بروز رفتارهای پرخاشگرانه بیشتر در آن‌ها می‌شود و بنابراین، مجموعه این عوامل، آن‌ها را در معرض خطر بروز رفتارهای ضداجتماعی قرار می‌دهد (Brown & Percy, 2022).

اگرچه سبب‌شناسی دقیق مشکلات رفتاری ناشناخته مانده، اما واضح است که این مشکلات، خودبه‌خود ایجاد نمی‌شوند. در تحقیق بر سبب‌شناسی مشکلات رفتاری کودکان و نوجوانان، چندین عامل به‌عنوان عوامل خطرزا شناسایی شده‌اند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به

الف) عوامل والدینی و سبک‌های فرزندپروری^۱

ب) عوامل مربوط به کودک نظیر ویژگی‌های سرشتی اشاره کرد

محیط خانواده اولین و بادوام‌ترین عاملی است که در رشد شخصیت افراد تأثیر می‌گذارد و اخلاق، صحت و سلامت روانی فرد تا حد زیادی در گرو آن است (Bosmans, Braet, Van Leeuwen & Beyers, 2016). واکنش فرد نسبت به محیط خود تحت تأثیر موازین اجتماعی و فرهنگی گروهی است که در میان آن بزرگ شده است. از آنجاکه خانواده یک واحد اجتماعی است و ارزش‌ها و معیارهای اجتماعی از طریق آن به کودک منتقل می‌شود، به‌عنوان یک واسطه از لحاظ تأثیر محیط اجتماعی بر کودک و نوجوانان اهمیت فراوانی دارد (Stafford, 2002). یکی از مدل‌های مطرح در خانواده که به تعاملات در خانواده و نقش آن در سازگاری مؤثر فرزندان با محیط کیفیت زندگی پرداخته است، مدل الگوی ارتباطی^۲ خانواده است. اصولاً مفهوم الگوی ارتباطی خانواده یا طرح‌واره‌های ارتباطی خانواده ساختاری علمی از دنیای ارتباطی خانواده است که بر اساس ارتباط اعضای خانواده با یکدیگر و اینکه اعضای خانواده چه چیزی به یکدیگر می‌گویند و چه کاری انجام می‌دهند و اینکه چه معنایی از این ارتباطات دارند، تعریف می‌شود (Kazdin & Blasé, 2015).

در زمینه الگوهای ارتباطی خانواده دو جهت‌گیری کلی شامل جهت‌گیری گفت‌و شنود و جهت‌گیری همنوایی وجود دارد. منظور از جهت‌گیری همنوایی میزان فشاری است که خانواده بر اعضا، برای هم‌رأیی و یکسان‌سازی گرایش‌ها، ارزش‌ها و باورها وارد می‌آورد.

1 Parenting styles

2 communication patterns

در این الگو ارتباط میان نسل‌ها بر حرف‌شنوی از پدر و مادر و دیگر بزرگسالان استوار است. جهت‌گیری گفت‌وگوشنود به فضایی اشاره دارد که اعضای خانواده به تعاملات خودانگیخته با یکدیگر و مشارکت در مباحث به‌طور باز و آزاد در مورد طیف وسیعی از موضوعات و ابراز ایده‌های جدید تشویق می‌شوند (Fitzpatrick, 2014). به‌طور خلاصه پژوهش‌ها نشان دادند که الگوی ارتباطی گفت‌وگوشنود با سلامت روان رابطه مثبت و معنادار و الگوی ارتباطی هم‌نویی با سلامت روان رابطه منفی و معنادار دارند (زارع بهرام‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۲).

درمانگران بالینی و مشاوران خانواده معتقدند که طرح‌واره‌ها و نگرش‌ها نسبت به هیجان‌ها در افزایش تحمل پریشانی مادران و نهایتاً پیشگیری و بهبود مشکلات سلامت روانی خود و فرزندانشان مؤثر است. یکی از اصلی‌ترین سازه‌های طرح‌واره درمانی، طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است (داراب، ۱۴۰۱). یانگ^۱ (۲۰۱۵) معتقد است طرح‌واره‌ها به‌عنوان سازنده برخی از رگه‌های شخصیتی عمل می‌کنند و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌ویژه آن‌هایی که عمدتاً در نتیجه تجارب ناگوار دوران کودکی شکل می‌گیرند، ممکن است، هسته اصلی مشکلات منش شناختی و شخصیتی را شکل دهند. این طرح‌واره‌ها شامل ۱۸ طرح‌واره است که در ارتباط با پنج نیاز تحولی اساسی به وجود می‌آیند و فرد باید از همان آغاز طی تحول خود این نیازها را در رابطه با والدین و محیط با موفقیت پشت سر گذارد (Kapri & Rani, 2020). در صورت عدم حل موفقیت‌آمیز این نیازهای تحولی طرح‌واره ناسازگار اولیه در حوزه‌های:

الف- حوزه بریدگی و طرد

ب- حوزه خودمختاری و عملکرد مختل

ج- حوزه محدودیت‌های مختل، در حوزه دیگر جهت‌مندی

۵- حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری، به وجود خواهند آمد (یانگ و همکاران، ۲۰۱۵)، طرح‌واره‌های ناسازگار، موجب سوگیری در تفسیر افراد از رویدادها می‌شود و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روابط والد-فرزندی به‌صورت سوءتفاهم، نگرش‌های تحریف شده، گمان‌های نادرست و هدف‌های غیرواقع‌بینانه خود را نشان می‌دهد (Sousa, McDonald, Rushby, Dimoska & James, 2016).

بالکوک^۲ (۲۰۱۵) و راسین^۳ (۲۰۱۶) در تحقیق خود مشخص کردند که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با هیجان‌ات مثبت و اعتماد به نفس مادران دارای رابطه منفی است. دمس و لاکلیم^۴ (۲۰۲۱) در تحقیق خود نشان دادند که افزایش سطوح طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به‌طور کلی افزایش تعارض والد-فرزندی را پیش‌بینی می‌کند؛ بنابراین با توجه به مطالب گفته شده سؤال پژوهش انجام شده این چنین بود که آیا همدلی، فرآیندهای ارتباطی خانواده و روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه مادران قادر به پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان می‌باشند؟

۲- مرور مبانی نظری و پیشینه

در مطالعه آیزنبرگ و همکاران^۵ (۲۰۲۲)، مشخص کرد کودکانی که در ۶ سالگی به لحاظ سرشتی شرم زیادی داشتند در ۴ سال بعدی مشکلات درونی سازی شده و برونی‌سازی شده را نشان می‌دادند. همچنین، در پژوهشی که توسط استیلز^۶ (۲۰۲۲) با موضوع «رابطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با صمیمیت در روابط والد-فرزندی و مشکلات رفتاری کودکان ۷-۱۲ ساله» انجام گرفت، مشخص شد که طرح‌واره «نقص و شرم» و طرح‌واره «شکست» پیش‌بینی کننده صمیمیت کمتر در روابط والد-فرزندی و افزایش مشکلات رفتاری

1 Yang

2 Bangkok

3 Racine

4 Dams and Laclime

5 Eisenberg

6 Stiles

در کودکان ۷-۱۲ ساله است. اسمیت و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که همدلی و کیفیت روابط مادر و کودک می‌تواند در کاهش اختلالات و مشکلات رفتاری کودکان مؤثر باشد. کویوروک^۲ (۲۰۱۲) حاکی از آن است که آموزش الگوهای ارتباطی مثبت به والدین می‌تواند به‌عنوان یک فاکتور مداخله‌ای، اختلالات رفتاری و یادگیری فرزندان را تحت تأثیر قرار دهد. گرچه نتایج به دست آمده دال بر مفید بودن این نوع مداخله‌هاست اما شواهد متناقضی نیز مشاهده شده است. نتایج درمانگری‌های نشان می‌داد که مداخله‌های رفتاری شامل مهارت‌های ارتباطی، فقط در ۵۰ درصد والدین درمانده مفید بوده و توانسته است اختلالات رفتاری و یادگیری فرزندان را کاهش دهد.

نتایج مطالعات دوملائو و بوت^۳ (۲۰۱۸) در زمینه تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده بر مشکلات رفتاری فرزندان حاکی از آن است که الگوهای ارتباطی مناسب در خانواده باعث کاهش مشکلات رفتاری کودکان می‌شود. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که والدین دارای جهت‌گیری گفت‌و شنود، مهارت‌های ارتباطی و حل مسئله رشد یافته تری دارند، که این موضوع باعث می‌شود آن‌ها درباره نقش‌ها و انتظارات خود از کودکان به‌طور مؤثری با یکدیگر گفت‌وگو کنند. نینگ و هینشاو^۴ (۲۰۱۷) نشان دادند که نوزدگرایی پدر و مادر یک عامل خطر ساز در رفتارهای برونی‌سازی پسران است. در ضمن رابطه نوزدگرایی بالا و وظیفه‌شناسی پایین مادر با پرخاشگری کودک در گروه کودکان بیش‌فعال نسبت به گروه کنترل قوی‌تر بود. همچنین گشودگی^۵ ۲ بالا در پدر با رفتارهای ضداجتماعی پنهانی فرزند رابطه داشت. دیسون^۶ (۲۰۱۷) در پژوهشی به این نتیجه رسید که مشکلات رفتاری دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری با تنیدگی فراگرفته شده والدین از اختلال کودکشان مرتبط است و کودکانی که مشکلات رفتاری بیشتری بروز می‌دهند، والدینی دارند که سطح بالایی از تنیدگی را نشان می‌دهند. کراوورد^۷ و همکاران (۲۰۱۱) در مدلی که به‌منظور تبیین اختلال‌های درونی‌سازی کودکان طراحی کرده بودند، مشاهده کردند در رابطه غیرمستقیم میان تنظیم هیجانی و اختلال‌های درونی‌سازی کودک، عاطفه منفی مادر نقش واسطه‌ای دارد. هیرامورا، اوجی، شیکای، چن، ماتسوکا و کیتامورا^۸ (۲۰۱۰) نشان دادند کودکانی که مشکلات برونی‌سازی دارند، مادران آن‌ها از همدلی و توانایی حل مسئله پایینی برخوردارند.

۳- روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نوع هدف کاربردی و از لحاظ روش‌شناسی، روشی که دنبال می‌کند توصیفی-همبستگی است؛ که طی آن رابطه بین چند متغیر در یک گروه (کودکان) مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این پژوهش، فرآیندهای ارتباطی خانواده و روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه به‌عنوان متغیر پیش‌بین و متغیر مشکلات رفتاری درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده به‌عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده‌اند. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه کودکان دانش‌آموز (دختر و پسر) مقطع ابتدایی شهر یاسوج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به همراه مادران آن‌ها تشکیل دادند. از میان جامعه آماری بر اساس جدول مورگان کرجسی^۸ (۱۹۸۷)، تعداد ۳۶۱ نفر از کودکان دانش‌آموز (دختر و پسر) مقطع ابتدایی شهر یاسوج انتخاب شدند که برای انتخاب آن‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شد. محقق در راستای اجرای پژوهش حاضر و به‌منظور جمع‌آوری داده‌های موردنیاز، پس از طی مراحل اداری و انجام مکاتبات لازم، موفق به کسب تمامی مجوزهای رسمی از اداره کل آموزش و پرورش شده است. بر اساس این مجوزها، توزیع و تکمیل پرسشنامه‌ها در میان جامعه آماری هدف، مطابق با ضوابط و مقررات مربوطه انجام گرفت.

1 Smith

2 Kocayoruk

3 Dumlao & Botta

4 Nigg & Hinshaw

5 Dyson

6 Crawford

7 Hiramura, Uji, Shikai, Chen, Matsuoka & Kitamura

8 Morgan Cruzzi

۳-۱- ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش از سه پرسشنامه جهت گردآوری داده‌ها استفاده گردید که عبارت بودند از:

الف) پرسشنامه مشکلات رفتاری کودک آخنباخ^۱ (CBCL) - نسخه والدین

سیاهه مشکلات رفتاری کودک از مجموعه فرم‌های موازی آخنباخ ASEBA بوده و مشکلات کودکان و نوجوانان را در ۸ عامل اضطراب / افسردگی، انزوا / افسردگی، شکایت‌های جسمانی، مشکلات اجتماعی، مشکلات تفکر، مشکلات توجه، نادیده گرفتن قواعد و رفتار پرخاشگرانه ارزیابی می‌کند. دو عامل نادیده گرفتن قواعد و رفتار پرخاشگرانه عامل مرتبه دوم مشکلات برون‌سازی شده را تشکیل می‌دهند. مقیاس مشکلات رفتاری درونی‌سازی شده شامل گویه‌های خرده‌مقیاس‌های گوشه‌گیری / افسردگی (WD)، شکایات جسمانی (SC) و مقیاس اضطراب / افسردگی (AD) است. مقیاس مشکلات رفتاری برون‌سازی شده شامل گویه‌های خرده‌مقیاس‌های رفتار قانون‌شکنی (RB) و رفتار پرخاشگری (AG) است.

این پرسشنامه ۱۱۵ سؤال در رابطه با انواع حالات رفتاری کودکان تشکیل شده است. پاسخ به سؤالات این پرسشنامه به صورت لیکرت ۳ گزینه‌ای از ۰ تا ۲ است. بدین ترتیب که نمره «۰»، به مواردی تعلق می‌گیرد که هرگز در رفتار کودک وجود ندارد؛ نمره «۱»، به حالات و رفتارهایی داده می‌شود که گاهی اوقات در کودک مشاهده می‌شود و نمره «۲»، نیز به مواردی داده می‌شود که بیشتر مواقع یا همیشه در رفتار کودک وجود دارد. مقیاس مشکلات کلی شامل همه‌ی گویه‌ها به جز گویه‌های ۲ و ۴ (آلرژی و آسم) است. در مورد تفسیر نمرات آزمون چنانکه آخنباخ (۱۹۹۱) اذعان می‌دارد در مقیاس‌های مشکلات رفتاری درونی‌سازی شده و برون‌سازی شده و مشکلات کلی اگر نمره‌ی (T T score) فرد کمتر از ۶۰ باشد در محدوده نرمال یا غیربالینی و اگر نمره‌ی T بین ۶۳-۶۰ باشد در محدوده مرزی-بالینی و اگر نمره T بزرگ‌تر از ۶۳ باشد در محدوده بالینی قرار دارد.

ب) پرسشنامه‌ی الگوهای ارتباطی فیتزپاتریک و ریچی

این ابزار یک مقیاس خودسنجی است که توسط فیتزپاتریک و ریچی (۱۹۹۴) طراحی شده و بدین وسیله درجه موافقت یا عدم موافقت پاسخ‌دهنده را در دامنه‌ای پنج‌درجه‌ای (۵= کاملاً موافقم، ۱= کاملاً مخالفم) درباره‌ی ۲۶ گویه که در زمینه ارتباطات خانوادگی او هستند، خواهد سنجید. این ابزار ابعاد گفت‌و شنود و هم‌نواپی را می‌سنجد، بدین‌صورت که جهت‌گیری گفت‌و شنود سؤالات ۱ تا ۱۵ و جهت‌گیری هم‌نواپی سؤالات ۱۶ تا ۲۶ را شامل می‌شود. هر آزمودنی دو نمره از این ابزار به دست می‌آورد. نمره بیشتر در هر مقیاس به این معناست که آزمودنی در خانواده خود به ترتیب جهت‌گیری گفت‌و شنود یا هم‌نواپی بیشتری را ادراک می‌کند. کوئرتر و فیتزپاتریک^۲ (۲۰۰۲) روایی محتوایی، ملاکی و سازه و پایایی (آلفای کرونباخ و بازآزمایی) این مقیاس را مطلوب گزارش کرده‌اند. در ایران نیز کوروش نیا (۱۳۸۵) پایایی این ابزار را به روش ضریب آلفای کرونباخ برای بعد گفت‌و شنود ۸۷٪ و برای بعد هم‌نواپی ۸۱٪ به دست آورده است. در تحقیق رحیمی و خیر (۱۳۸۶) جهت تعیین روایی این پرسشنامه از ضریب همبستگی هر گویه با نمره بعد مربوط به خود استفاده گردید. تمام ضرایب معنادار بودند. جهت تعیین پایایی نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضرایب ۸۸٪ جهت بعد گفت‌و شنود و ۸۵٪ جهت بعد هم‌نواپی به دست آمد. اندازه ضریب کیرز-مایر - آلفا برابر با ۰/۸۵۲ بود که حاکی از کفایت نمونه‌گیری محتوایی ماتریس همبستگی اطلاعات است. ابزار تجدید نظر شده الگوی ارتباطات خانواده از روایی محتوایی برخوردار است (کوئرتر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲). در مورد روایی ملاکی نشان داده شده است که انواع متفاوت خانواده‌ها و ابعاد زیربنایی تیپ‌شناسی آن‌ها با اندازه‌هایی که از لحاظ نظری به آن‌ها مربوط هستند همبستگی دارند (کوئرتر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲).

ج) پرسشنامه طرح‌واره‌های ناسازگار یانگ

فرم کوتاه طرح‌واره‌های ناسازگار توسط یانگ در سال ۲۰۰۵ ساخته شده است. این پرسشنامه حاوی ۷۵ سؤال است که طرح‌واره‌های آزمودنی را در ۱۵ خرده‌مقیاس مورد سنجش قرار داد. پایایی این پرسشنامه با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ گزارش شده است (غیائی، مولوی، نشاط دوست و صلواتی، ۱۳۸۷). همچنین، پایایی پرسشنامه‌ی طرح‌واره یانگ با ۷۵ گویه توسط صدوقی و همکاران (۱۳۸۷)، والر، مایر و اوهانیان (۲۰۰۱)؛ آهی و همکاران (۱۳۸۵)؛ ریجکبور، وندنبرگ و ون دن برگ و ون دن بوت (۲۰۰۵)، ولبورن و همکاران (۲۰۰۲) و گلاسر و همکاران (۲۰۰۲) در مقیاس کلی از ۰/۹۴ تا ۰/۹۶ و در زیرمقیاس‌ها به‌طور کل بین ۰/۶۲ تا ۰/۹۳ بوده است (غیائی و همکاران، ۱۳۹۰).

۴- یافته‌ها

به‌منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماري SPSS-24 و آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری) استفاده شد. مشکلات رفتاری درونی سازی با میانگین و انحراف استاندارد ۳۰/۰۴ (۴/۷۴) و مشکلات رفتاری برونی‌سازی شده با میانگین و انحراف استاندارد ۲۹/۳۹ (۳/۶۶) و همچنین نمره کل همدلی نیز با میانگین و انحراف استاندارد ۴۲/۲۴ (۱۵/۷۷) گزارش شده است. بیشترین نمره مربوط به طرح‌واره حوزه طرد و بریدگی با میانگین ۵۷/۸۹ و انحراف استاندارد ۱۰/۳۳ و کمترین نمره مربوط به طرح‌واره حوزه گوش به زنگی بیش از حد با میانگین ۴۳/۵۳ و انحراف معیار ۶/۰۸ به دست آمده است. میانگین و انحراف استاندارد متغیر الگوهای ارتباطی به ترتیب (۳۰/۳۰) و (۸/۳۶) گزارش شده است.

آمار استنباطی بخش اصلی تحلیل آماری را در برمی‌گیرد، در این پژوهش هدف اصلی پژوهش یعنی پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان بر اساس همدلی، فرآیندهای ارتباطی خانواده و روان‌بنه‌های ناسازگار اولیه مادران مورد مطالعه قرار گرفته است و فرضیه‌ها مطابق با موضوع تحقیق طراحی شده است که برای سنجش آن‌ها از ضرایب همبستگی، تحلیل رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده و در تمام مراحل تحقیق از نرم‌افزار آماری SPSS کمک گرفته شده است. در به‌کارگیری روش آماری، ابتدا با استفاده از آزمون آماری کولموگروف اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها مورد آزمون قرار گرفت تا نوع روش آماری (پارامتری، غیر پارامتری) که باید استفاده شود مشخص می‌گردد و در صورت نرمال بودن داده‌ها یکی از مهم‌ترین پیش‌فرض‌های آزمون‌های پارامتریک برقرار است.

جدول ۱: آزمون کولموگروف اسمیرنوف تک نمونه‌ای

شاخص آماری / مقیاس	Z	sig
الگوهای ارتباطی	۱/۰۲	۰/۲۱
همدلی	۰/۷۸	۰/۳۱
مشکل‌های رفتاری درونی‌سازی شده	۰/۸۹	۰/۳۰
مشکل‌های رفتاری برونی‌سازی شده	۱/۰۰	۰/۲۲
طرح‌واره حوزه طرد و بریدگی	۱/۰۷	۰/۳۱
طرح‌واره حوزه خودگردانی و عملکرد مختل	۱/۴۴	۰/۱۷
طرح‌واره حوزه محدودیت مختل	۰/۸۸	۰/۳۸
طرح‌واره حوزه دیگر جهت مندی	۰/۹۸	۰/۲۴
طرح‌واره حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌از‌حد	۱/۱۰	۰/۲۱

داده‌ها از جامعه نرمال آمده است = H_0

داده‌ها از جامعه نرمال نیامده است = H_1

$H_0 = P > 0.05$

$H_1 = P < 0.05$

با توجه به نتایج جدول ۱ و سطوح معناداری به دست آمده هر یک از متغیرهای پژوهش که بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است، داده‌های تمام متغیرها نرمال است و برای آزمون هریک از متغیرها می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد. از دیگر مفروضات رگرسیون استقلال خطاها است که باید فرض وجود همبستگی بین خطاها رد شود. برای چک کردن این فرض می‌توان از آماره دوربین واتسون استفاده کرد. برای تأیید این فرض لازم است که مقدار این آماره در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار داشته باشد. در این پژوهش این آماره برابر با ۱/۸۶ شده است که حاکی از صادق بودن این پیش‌فرض است. اولین آزمون تست مدل کلی است. در واقع اگر حداقل یکی از متغیرهای پیش‌بین تحقیق روی متغیر ملاک تأثیر معنادار داشته باشد، مدل پژوهشگر تأیید می‌گردد. فرض صفر و خلاف به صورت زیر است:

$$\begin{cases} H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_5 = 0 \\ H_1: \beta_i \neq 0 \quad \forall \text{ one } i \text{ for } i = 1, 2, 3, 4, 5 \end{cases}$$

فرضیه اول پژوهش: مؤلفه‌های فرآیندهای ارتباطی مادران قادر به پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده کودکان می‌باشند.

جدول ۲: ضریب همبستگی پیرسون بین فرآیندهای ارتباطی مادران با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده کودکان

مشکل‌های رفتاری درونی سازی شده		مشکل‌های رفتاری برونی سازی شده		متغیر
ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	
۰/۴۸**	۰/۰۱	۰/۳۶*	۰/۰۵	خرده مقیاس همنوایی
-۰/۳۶**	۰/۰۱	-۰/۳۵**	۰/۰۱	خرده مقیاس گفت‌و شنود

نتایج جدول ۲ نشان داد که بین خرده مقیاس همنوایی با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده همبستگی مثبت معنادار وجود دارد ولی بین خرده مقیاس گفت‌و شنود با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده همبستگی منفی معنادار برقرار بود. با توجه به معنادار بودن ضریب همبستگی بین فرآیندهای ارتباطی مادران با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده کودکان، در این فرضیه جهت بررسی میزان پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده بر اساس فرآیندهای ارتباطی مادران از رگرسیون استفاده شد.

جدول ۳: نتایج رگرسیون پیش‌بین مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی سازی شده کودکان بر اساس مؤلفه‌های فرآیندهای ارتباطی در مادران

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	R	R ²	F	sig
رگرسیون	۴۱۵/۲۱	۳	۱۳۸/۴۰	۰/۲۲	۰/۰۵	۶/۴۱	۰/۰۰۱
باقیمانده	۷۷۰۳/۱۶	۳۵۷	۲۱/۵۵				
کل	۸۱۱۸/۳۷	۳۶۰					

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود مقدار sig کمتر از ۰/۰۱ شده است و نشان از معنی‌دار بودن مدل رگرسیون است، یعنی حداقل یکی از متغیرهای پیش‌بین بر متغیر ملاک تأثیر معنادار دارد. با توجه به معنادار بودن کل مدل اکنون باید بررسی کرد که کدام یکی از ضرایب صفر نیست و یا به عبارت دیگر کدام متغیر یا متغیرها تأثیر معنادار در مدل دارند. به این منظور از آزمون t استفاده می‌شود.

جدول ۴: ضرایب استاندارد، غیراستاندارد و آماره تی متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون

متغیر پیش‌بین	ضرایب رگرسیون		آماره T	سطح معناداری مورد نظر	متغیر پیش‌بین
	استاندارد نشده	استاندارد شده			
همنوایی	۰/۱۹	۰/۲۰	۲/۴۵	۰/۰۵	۰/۰۱۵
گفت‌وشنود	-۰/۱۴	-۰/۱۷	۲/۱۱	۰/۰۵	۰/۰۳۶

همان‌طور که نتایج جدول نشان می‌دهد خرده مقیاس‌های الگوهای ارتباطی توانستند مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان را پیش‌بینی کنند. طبق نتایج جدول فوق همنوایی با ضریب بتای ۰/۱۹ و گفت‌وشنود با ضریب بتای ۰/۱۴- توانستند مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان را در دانش آموزان پیش‌بینی کنند.

فرضیه دوم پژوهش: مؤلفه‌های روان بنه‌های ناسازگار اولیه مادران قادر به پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان می‌باشند.

جدول ۵: ضریب همبستگی پیرسون بین روان بنه‌های ناسازگار اولیه مادران با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان

متغیر	مشکل‌های رفتاری درونی سازی شده		مشکل‌های رفتاری برونی‌سازی شده	
	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری
طرحواره حوزه طرد و بریدگی	۰/۳۴**	۰/۰۱	۰/۳۲**	۰/۰۱
طرحواره حوزه خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۲۹**	۰/۰۱	۰/۳۶**	۰/۰۱
طرحواره حوزه محدودیت مختل	۰/۳۰**	۰/۰۱	۰/۲۴**	۰/۰۱
طرحواره حوزه دیگر جهت‌مندی	۰/۳۸**	۰/۰۱	۰/۱۸**	۰/۰۱
طرحواره حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد	۰/۲۴**	۰/۰۱	۰/۲۲**	۰/۰۱

نتایج جدول ۵ نشان داد که بین نمره روان بنه‌های ناسازگار اولیه در حوزه طرد و بریدگی، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، حوزه محدودیت مختل، حوزه دیگر جهت‌مندی و حوزه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد در مادران با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان همبستگی مثبت معناداری در سطح ۰/۰۱ برقرار است. با توجه به معنادار بودن ضریب همبستگی بین مؤلفه‌های روان بنه‌های ناسازگار اولیه مادران با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان، در این فرضیه جهت بررسی میزان پیش‌بینی مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان بر اساس مؤلفه‌های روان بنه‌های ناسازگار اولیه مادران از رگرسیون استفاده شد.

جدول ۶: نتایج رگرسیون پیش‌بین مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان بر اساس مؤلفه‌های فرآیندهای ارتباطی در مادران

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	R	R ²	R ² adj	F	sig
رگرسیون	۶۱۹/۷۱	۵	۱۶۵/۰۶	۰/۴۴	۰/۲۰	۰/۱۸	۱۶/۴۱	۰/۰۰۱
باقیمانده	۷۴۹۸/۶۶	۳۵۵	۱۲/۷۴					
کل	۸۱۱۸/۳۷	۳۶۰						

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود مقدار sig کمتر از ۰/۰۱ شده است و نشان از معنی‌دار بودن مدل رگرسیون است، یعنی حداقل یکی از متغیرهای پیش‌بین بر متغیر ملاک تأثیر معنادار دارد. با توجه به معنادار بودن کل مدل اکنون باید بررسی کرد که کدام‌یک از ضرایب صفر نیست و یا به عبارت دیگر کدام متغیر یا متغیرها تأثیر معنادار در مدل دارند. به این منظور از آزمون t استفاده می‌شود.

جدول ۷: ضرایب استاندارد، غیراستاندارد و آماره تی متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	ضرایب رگرسیون		T آماره	سطح معناداری	سطح مورد نظر
		خطای استاندارد	استاندارد شده			
		Beta				
طرد و بریدگی	مشکلات رفتاری درونی سازی شده	۰/۱۸	۰/۲۲	۴/۱۴	۰/۰۰۱	۰/۰۱
خودگردانی و عملکرد مختل	و برونی سازی شده کودکان	۰/۳۹	۰/۲۵	۳/۹۲	۰/۰۰۱	۰/۰۱
محدودیت مختل		۰/۳۵	۰/۲۱	۳/۲۹	۰/۰۰۱	۰/۰۱
دیگر جهت‌مندی		۰/۳۲	۰/۱۱	۱/۸۷	۰/۰۴۳	۰/۰۵
گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد		۰/۱۸	۰/۱۱	۱/۸۳	۰/۰۴۵	۰/۰۵

همان‌طور که نتایج جدول نشان داد طرحواره طرد و بریدگی با ضریب بتای ۰/۱۸، طرحواره حوزه خودگردانی و عملکرد مختل با ضریب بتای ۰/۲۵، طرحواره حوزه محدودیت مختل با ضریب بتای ۰/۲۱، طرحواره حوزه دیگر جهت‌مندی با ضریب بتای ۰/۱۱ و طرحواره حوطه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد با ضریب بتای ۰/۱۱ توانستند مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان را پیش‌بینی کنند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

همچنان که نتایج نشان داد، در فرضیه اول بین خرده‌مقیاس هم‌نوایی با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده همبستگی مثبت معنادار وجود دارد و بین خرده‌مقیاس گفت‌وشنود با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده همبستگی منفی معنادار برقرار بود. همچنین نتایج رگرسیون نشان داد که خرده‌مقیاس‌های الگوهای ارتباطی توانستند مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان را پیش‌بینی کنند. طبق نتایج هم‌نوایی با ضریب بتای ۰/۱۹ و گفت‌وشنود با ضریب بتای ۰/۱۴- توانستند مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان را در دانش‌آموزان پیش‌بینی کنند.

این نتایج با نتایج پژوهش‌های شهرکی ثانوی و همکاران (۱۳۹۰)، رحیمی و خیر (۱۳۸۸)، تیموری و عطایی فر (۱۳۸۹)، آتادا (۲۰۰۱)، داماس و لاگلین (۲۰۰۱)، براون و برکی (۲۰۰۷)، نینگ و هینشاو (۲۰۲۲)، مارتین، پولیک، لارسون، گری و ویر (۲۰۰۵) همسو و همخوان است. شهرکی ثانوی و همکاران (۱۳۹۰)، نشان داد رابطه معنی‌داری بین کیفیت زندگی نوجوانان با نوع الگوهای ارتباطی خانواده وجود دارد. داماس و لاگلین (۲۰۰۱) نشان داده‌اند خانواده‌هایی که با فرزندانشان در مورد مسائل مختلف گفت‌وشنود و مشارکت دارند و با خانواده ارتباط برقرار می‌کنند، فرزندانشان از توانایی حل مسئله، اعتماد به دیگران، ایمان به قدرت خود و حس استقلال بیشتری برخوردار هستند. بارون کوهن، گلان و اشوین (۲۰۰۹) نیز در تحقیق خود دریافتند که جهت‌گیری گفت‌وشنود پیش‌بینی کننده منفی و معنادار هراس از ارتباط است.

در تبیین نتایج فوق می‌توان چنین استنباط کرد که در خانواده‌های با گفت‌وشنود بالا، ارتباطات باز و خودانگیخته وجود دارد. در چنین خانواده‌هایی بحث‌هایی گسترده و در رابطه با موضوعات مختلف صورت می‌گیرد. آرزوها، افکار و احساسات فرزندان مورد توجه قرار

می‌گیرد. در چنین خانواده‌هایی است که فرزندان احساس می‌کنند که مورد پذیرش والدین هستند و توسط آن‌ها درک می‌شوند. والدین نیز در چنین خانواده‌هایی بیشتر در مورد عواطف و احساساتشان صحبت می‌کنند، ابراز هیجان‌ها را تشویق می‌کنند و توجه فرزندان را به احساسات و هیجانات دیگران جلب می‌کنند.

در تبیین نتایج به‌دست‌آمده باید گفت که در حقیقت بروز مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده از جانب کودک به‌نوبه خود واکنش‌هایی چون پرخاشگری، تنبیه بدنی و احساس خشم از جانب والدین را نسبت به کودک به وجود می‌آورد. این رفتارهای متقابل در نهایت منجر به حاد شدن مشکلات کودک می‌شود. لذا به نظر می‌رسد ارتباط متقابلی بین این مشکلات با وضعیت روانی خانواده وجود دارد. ناتوانی در کنترل رفتار کودک ممکن است باعث شود که نسبت به نقش والدگری خود احساس بی‌مهارتی و یا استرس و اضطراب داشته باشند. در تبیین نتایج به‌دست‌آمده باید گفت که بین استرس بالا و ناسازگاری عاطفی در روابط والد - فرزندی با نقش والدینی کودک مبتلا به مشکلات رفتاری ارتباط وجود دارد. وجود استرس ورهای بافتی مثل تک والدی بودن، مشکلات مالی و استرس ورهای بین فردی (اضطراب و افسردگی) به دشواری تربیت کودک مبتلا به مشکلات رفتاری می‌افزاید. استرس بر عواطف و رفتار والدین، تعاملات والد- کودک و بر ادراک والدین از رفتار کودک تأثیر می‌گذارد. حضور استرس وارها باعث می‌شود که والدین به کودک خود کمتر توجه کنند.

نتایج فرضیه دوم نشان داد که بین مؤلفه‌های روان بنه‌های ناسازگار اولیه مادران با مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان رابطه مثبت معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد طرحواره حوزه طرد و بریدگی با ضریب بتای ۰/۱۸، طرحواره حوزه خودگردانی و عملکرد مختل با ضریب بتای ۰/۲۵، طرحواره حوزه محدودیت مختل با ضریب بتای ۰/۲۱، طرحواره حوزه دیگر جهت‌مندی با ضریب بتای ۰/۱۱ و طرحواره حوطه گوش‌به‌زنگی بیش‌ازحد با ضریب بتای ۰/۱۱ توانستند مشکلات رفتاری درونی سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان را پیش‌بینی کنند.

این نتایج با نتایج حاصل از پژوهش‌های میکاییلی و همکاران (۱۴۰۰)، حافظی، بختیار پور و فخرالدین اعظم (۱۳۸۷)، تیموری و همکاران (۱۳۸۹)، دافین، گیلبرت، لی و چو (۲۰۱۵)، تیلور و هارپر (۲۰۱۵) همسو و هماهنگ است. در همین راستا و همسو با نتایج پژوهش حاضر بیابانگرد (۱۳۹۰) در پژوهشی نتیجه گرفتند که بعضی از سبک‌های والدگری ممکن است باعث شکل‌گیری روانسازهای ناسازگار اولیه شوند و از طریق همین روان سازه‌ها زمینه مشکلات رفتاری درونی سازی و برونی‌سازی فرزندان را فراهم سازند.

در تبیین نتایج به‌دست‌آمده باید گفت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مضمون‌های عمیق و تأثیرگذاری هستند که در همه‌ی جنبه‌های زندگی زناشویی نقش دارند. این طرحواره‌ها که از سال‌های اولیه‌ی زندگی و در قبال پاسخ به نیازهای کودک در باور فرد شکل می‌گیرند و هسته‌ی افکار، احساسات و رفتارهای فرد را تشکیل می‌دهند. هر چه این طرحواره‌های ناسازگار عمیق‌تر و شدیدتر باشند تأثیر بیشتری دارند. یکی از حیطه‌هایی که طرحواره‌ها تأثیر خود را نشان می‌دهند روابط والد- فرزندی است که یکی از مهم‌ترین جنبه‌های زندگی هر فردی است. اینکه توان تحمل والدین در برابر تنش‌ها و تعارضات والد- فرزندی چه میزان است یا اینکه والدین به چه میزان به فرزند تعهد دارند، بسته به نوع طرحواره‌های ناسازگار فرد و شدت آن‌ها در والدین متفاوت است. والدی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه‌ی فعال‌تری دارد، در مواقع تعارضات والد- فرزندی و تنش‌های والدگری، احساس تنش و استرس بیشتری می‌کند و میزان سلامتی او تحت تأثیر قرار می‌گیرد و به دنبال عدم سلامتی والدین، مشکلات رفتاری کودکان افزایش پیدا می‌کند.

پژوهش حاضر مانند هر پژوهش و تحقیق علمی دیگر در عمل با موانع و محدودیت‌هایی روبرو بوده است؛ دسته‌ای از این محدودیت‌ها جنبه درونی و برخی جنبه بیرونی مسئله را شامل می‌شود از جمله این محدودیت‌ها می‌توان محدودیت‌های مالی، اداری و اجرایی را نام برد.

با توجه به این‌که در اجرای این پژوهش فرصت‌های زیادی برای بررسی متغیرهای موجود در آن فراهم آمد اما اجرای چنین کاری با محدودیت‌هایی هم همراه بود که اهم موارد به شرح زیر است:

- این پژوهش در مورد دانش آموزان مقطع ابتدایی شهر یاسوج انجام گرفته است و تعمیم نتایج آن به دیگر نوجوانان استان‌های دیگر باید با احتیاط صورت گیرد.

- تعداد زیاد سؤالات که باعث بی‌حوصلگی و عدم پاسخگویی به سؤالات پایانی گردید.

- عدم کنترل متغیرهای مداخله‌گر همانند طبقه اجتماعی-اقتصادی دانش آموزان.

پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی متغیرهایی همانند درآمد، تحصیلات، سابقه اشتغال و نظایر آن‌ها مورد بررسی قرار گیرد تا به روشن شدن هر چه بیشتر اختلالات یادگیری و وضعیت عمومی دانش آموزان کمک کند...

- پیشنهاد می‌شود با توجه به اهمیت دوره کودکی دوم و بررسی آن در جامعه پژوهش‌های بیشتری در این زمینه با ابزارهای سنجش و متغیرهای دیگر صورت گیرد.

- پیشنهاد می‌شود محققان دیگر مسئله تعداد آزمودنی را در نظر قرار دهند و تا آنجا که امکان دارد افراد بیشتری را در پژوهش شرکت دهند تا نمونه آماری گسترده‌تری داشته و نتایج کامل‌تری به دست آورند.

- با توجه به تعداد مقاطع و پایه‌های تحصیلی، جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای ذکر شده تحقیقات جداگانه‌ای با هر کدام از مقاطع و پایه‌های تحصیلی صورت گیرد و نتایج باهم مقایسه گردد.

- تأثیر سایر اعضای خانواده در مشکلات رفتاری دانش آموزان کنترل شود.

۶- منابع

- ۱- بیابانگرد، اسماعیل (۱۳۹۰). روش‌های افزایش عزت‌نفس در کودکان و نوجوانان. تهران: انتشارات سازمان انجمن اولیاء و مربیان.
 - ۲- تیموری، سعید؛ و عطایی‌فر، راشین (۱۳۸۹). رابطه تنیدگی مادر و اختلالات رفتاری و عاطفی کودک. اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی (روانشناسی کاربردی)، ۴(۱۶)، ۱۷-۲۶.
 - ۳- حافظی، فریبا؛ بختیارپور، سعید؛ و فخرالدین‌اعظم، احمد (۱۳۸۷). مقایسه کمال‌گرایی، تعلل و افسردگی دبیران زن و مرد شهر اهواز. یافته‌های نو در روان‌شناسی، ۳(۹).
 - ۴- رحیمی، مهدی؛ خیر، محمد (۱۳۸۸). رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و کیفیت زندگی دانش آموزان دوره متوسطه شهر شیراز. مطالعات تربیتی و روان‌شناسی. ۱۳۸۸، دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۵-۲۵.
 - ۵- شهرکی‌ثانوی، فریبا؛ نویدیان، علی؛ انصاری‌مقدم، علیرضا؛ و فرجی‌شوی، مهدی (۱۳۹۰). بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با کیفیت زندگی نوجوانان. مشاوره و روان‌درمانی خانواده، تابستان ۱۳۹۰، ۱، ۱۰۱-۱۱۴.
- doi:20.1001.1.22516654.1390.1.1.7.5**
- ۶- میکائیلی، ندا؛ و غفاری، محمد (۱۴۰۰). بررسی ارتباط هوش شخصی و همدلی با حساسیت اخلاقی پرستاران. اخلاق و تاریخ پزشکی، ۸(۶)، ۴۵-۵۶.

- 7- Bosmans, G., Braet, C., Van Leeuwen, K., & Beyers, W. (2016). Do parenting behaviors predict externalizing behavior in adolescence or is attachment the neglected third factor? *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 373-383. doi:10.1007/s10964-005-9026-1
- 8- Brown, I., & Percy, M. (2007). *A comprehensive guide to intellectual and developmental disabilities*. London: Pow.H. Brookes.
- 9- Damas, E. J. W., & Laughlin, J. (2021). Latent model of family process in African American families: Relationships to child competence, achievement, and problem behaviors. *Journal of Marriage and Family*, 63, 967-980. doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00967.x
- 10- Dyson, L. L. (2022). Children with learning disabilities within the family context: A comparison with siblings in global self-concept, academic self-perception, and social competence. *Learning Disabilities Research & Practice*, 18(1), 1-9. doi:10.1111/1540-5826.00053

- 11- Eggum, N. D., Eisenberg, N., Reiser, M., Spinrad, T. L., Michalik, N. M., Valiente, C., Liew, J., & Sallquist, J. (2022). Relations over time among children's shyness, emotionality, and internalizing problems. *U.S. National Library of Medicine*, 21(1), 109–129.
- 12- Fitzpatrick, M. A. (2014). The family communication patterns theory: Observations on its development and application. *Journal of Family Communication*, 4, 167–179.
- 13- Kazdin, A. E., & Blase, S. L. (2015). Rebooting psychotherapy research and practice to reduce the burden of mental illness. *Perspectives on Psychological Science*, 6, 21–37.
- 14- Kapri, U. C., & Rani, N. (2016). Emotional maturity: Characteristics and levels. *International Journal of Technological Exploration and Learning*, 3(1), 359–361.
- 15- Kessler, R. C., Tatchiu, W., Demler, O., & Walters, E. E. (2020). Prevalence, severity and comorbidity of 12-month DSM-IV disorders in the national comorbidity survey replication. *Archives of General Psychiatry*, 62, 617–627.
- 16- Nigg, J. T., & Hinshaw, S. P. (2022). Parent personality traits and psychopathology associated with antisocial behaviors in childhood attention-deficit hyperactivity disorder. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 39, 145–159. doi:10.1017/S0021963097001984
- 17- Malkoc, A. (2015). Big five personality traits and coping styles predict subjective wellbeing: A study with a Turkish sample. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 12, 426–435.
- 18- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37, 48–75.
- 19- Petersen, A. C., Compas, B. E., Brooks-Gunn, J., & Grant, K. E. (1993). Depression in adolescence. *American Psychologist*, 48(2), 155–168.
- 20- Taylor, C., & Harper, S. (2015). Early maladaptive schema, social functioning and distress in psychosis: A preliminary investigation. *Clinical Psychologist*, 13(4), 130–141.
- 21- Salik, M. J. (2013). *Differential prediction of internalizing and externalizing symptomatology from temperament and parenting* (Doctoral dissertation). Arizona State University.
- 22- R. L., & Ros, J. (2011). The cost of anger in youths' friendships: Considering social perspective-taking, co-rumination, and empathetic distress. *Developmental Psychology*, 47(6), 1792–1803.
- 23- Streis, R., & Tercyak, P. (2004). *Handbook of parenting theory and research for clinical practice*. London, Thousand Oaks: Sage Publications.
- 24- Sousa, A. D., McDonald, S., Rushby, J., Li, S., Dimoska, A., & James, C. (2016). Understanding deficits in empathy after traumatic brain injury: The role of affective responsivity. *Cortex*, 47(5), 526–535. doi:10.1016/j.cortex.2010.02.004
- 25- Young, J. E. (2015). *Young Schema Questionnaire–3*. New York: Cognitive Therapy Center.

Predicting Internalizing and Externalizing Behavioral Problems in Children Based on Family Communication Processes and Mothers' Early Maladaptive Schemas

Mojgan Bagheri¹, Ghodrat Bagheri*², Seyed Feyzollah Afrazi-Zadeh³, Seyed Masoud Derakhshanian⁴

1-Undergraduate Student, Department of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

gh.bagheri95@gmail.com

2-Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Farhangian University of Yasuj, Yasuj, Iran. (Corresponding Author)

2018bagheri@gmail.com

3-Department of Psychology, Yasuj Branch, Islamic Azad University, Yasuj, Iran.

s.f.afrazi@gmail.com

4-University of Yasuj, Iran.

masoud@gmail.com

Abstract

This study aimed to predict internalizing and externalizing behavioral problems in children based on family communication processes and mothers' early maladaptive schemas. The research design was descriptive and correlational. The statistical population consisted of all elementary school children in Yasuj city during the 2022-2023 academic year, along with their mothers. A sample of 361 individuals was selected through multistage cluster random sampling. Data were collected using the Fitzpatrick and Ritchie (1994) Family Communication Patterns Questionnaire (FQCP) and the Young et al. (1998) Early Maladaptive Schemas Questionnaire (EMSQ). The results of the Pearson correlation and multiple regression analysis via SPSS-24 software. The results of the Pearson correlation showed a significant positive correlation between the conformity subscale and internalizing and externalizing behavioral problems, and a significant negative correlation between the conversation subscale and internalizing and externalizing behavioral problems. Additionally, a significant positive correlation was found between the components of early maladaptive schemas (including disconnection/rejection, impaired autonomy/performance, impaired limits, other-directedness, and over-vigilance/inhibition) and internalizing and externalizing behavioral problems. The findings indicated that the conformity subscale and the components of early maladaptive schemas could positively predict internalizing and externalizing behavioral problems in children. These findings can be applied in the etiology of behavioral problems and the development of preventive strategies.

Keywords: Behavioral Problems, Family Communication Processes, Early Maladaptive Schemas.

This Journal is an open access Journal Licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License

(CC BY 4.0)